

Monitorowanie rozwoju Miejskich Obszarów Funkcjonalnych

Dorota Perło

Wydział Ekonomii i Zarządzania

Uniwersytet w Białymstoku

CELE PREZENTACJI

- ❖ Wskazanie nowych możliwości rozwojowych miast i ich otoczenia, wynikających z polityki Unii Europejskiej w perspektywie finansowej 2014-2020;
- ❖ Prezentacja sposobu monitorowania realizacji Strategii rozwoju MOF, a także problemów w pozyskiwaniu danych statystycznych.

PLAN PREZENTACJI

---

1. Regulacje prawne UE i krajowe.
2. Kryteria delimitacji MOF OW.
3. Warunki realizacji ZIT.
4. Misja i cele rozwojowe Strategii ZIT BOF.
5. System monitorowania rozwoju MOF.
6. Kluczowe problemy.

ODGÓRNE REGULACJE

DOTYCZĄCE ROZWOJU MIAST I ICH OTOCZENIA

Regulacje Unii Europejskiej

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1301/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego...

„W ramach zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich za konieczne uznaje się wspieranie zintegrowanych działań służących rozwiązywaniu problemów gospodarczych, środowiskowych, klimatycznych, demograficznych i społecznych, przed jakimi stoją **obszary miejskie, w tym miejskie obszary funkcjonalne, oraz wspieranie powiązań między obszarami miejskimi i wiejskimi**. Zasady wyboru obszarów miejskich, na których mają być realizowane zintegrowane działania na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich, oraz szacunkowe kwoty przeznaczone na te działania należy określić w umowie partnerstwa, przeznaczając na ten cel na szczeblu krajowym co najmniej 5% środków z EFRR.” (punkt 19)

Regulacje Polski

Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020 – Umowa Partnerstwa, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa 2014

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne: „Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) to nowe narzędzie służące realizacji strategii terytorialnych” oraz „Podstawowym dokumentem w zakresie udzielenia wsparcia z działań/priorytetów realizowanych w formule ZIT w ramach RPO jest Strategia ZIT” (punkt 3.3.2.)

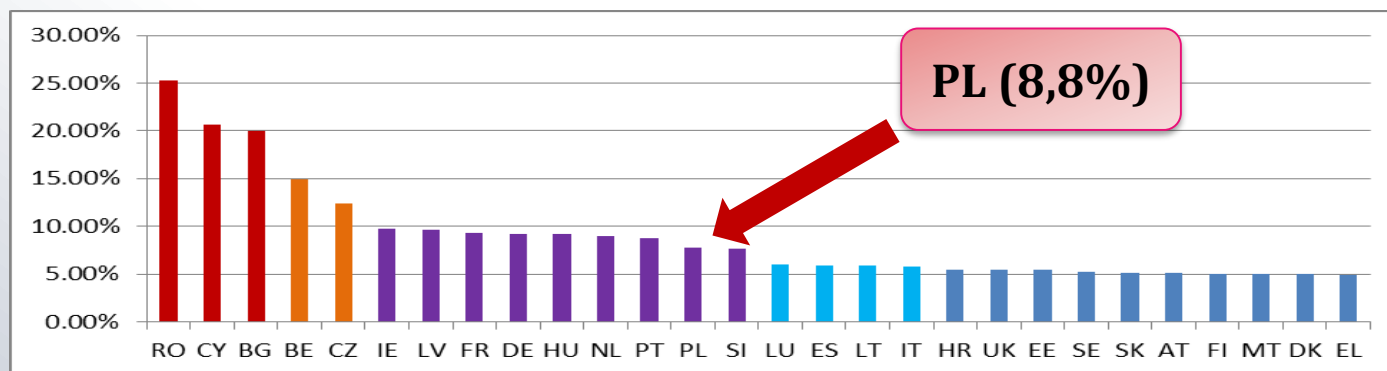
SZACUNKOWA ALOKACJA

ZIT UE

1. Dla całej polityki spójności, kwoty zaprogramowane w ramach zintegrowanego podejścia terytorialnego wynoszą ok. 32 mld euro (ok. 10% całkowitej alokacji polityki spójności).
2. W przypadku 8 państw będzie realizowany przy wykorzystaniu EFRR i EFS.

Szacunkowa alokacja na art. 7 EFRR w stosunku do całości krajowych środków EFRR

Źródło: Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. stanowiące wspólne przepisy ..., Prezentacja Komisji Europejskiej nt.: Zintegrowane podejście terytorialne w państwach członkowskich UE, Zakopane, 20 stycznia 2015 r

WARUNKI REALIZACJI

ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI TERYTORIALNYCH

Warunki obligatoryjne

Przygotowanie *Strategii ZIT*

Zawiązanie zinstytucjonalizowanej formy partnerstwa

Związek międzygminny

Porozumienie

Stowarzyszenie

Posiadanie odpowiedniej zdolności instytucjonalnej

Podpisanie porozumienia w sprawie realizacji ZIT pomiędzy Związkiem ZIT a IZ RPO

Warunki fakultatywne

Przygotowanie *Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego*

DELIMITACJA MOF OW

(wg ekspertyzy dr hab. Przemysława Śleszyńskiego, prof. PAN)

KRYTERIA FUNKcjONALNE

WSKAŹNIK F1

liczba wyjeżdżających do pracy najmniej do rdzenia MOF na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym – **powyżej 50**, 2006

WSKAŹNIK F2

liczba zameldowań z rdzenia MOF na 1000 mieszkańców – **powyżej 3**, 2009

KRYTERIA SPOŁECZNO-GOSPODARCZE

WSKAŹNIK S1w

udział pracujących w zawodach pozarolniczych – **powyżej 75%**, 2002

WSKAŹNIK S2w

liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców – **powyżej 75%**, 2011

WSKAŹNIK S3r

udział podmiotów gospodarczych w usługach wyższego rzędu (sekcje J-R) – **powyżej 75%**, 2011

KRYTERIA MORFOLOGICZNE

WSKAŹNIK M1w

gęstość zaludnienia (bez lasów i wód) – **powyżej 50%**, 2011

WSKAŹNIK M2w

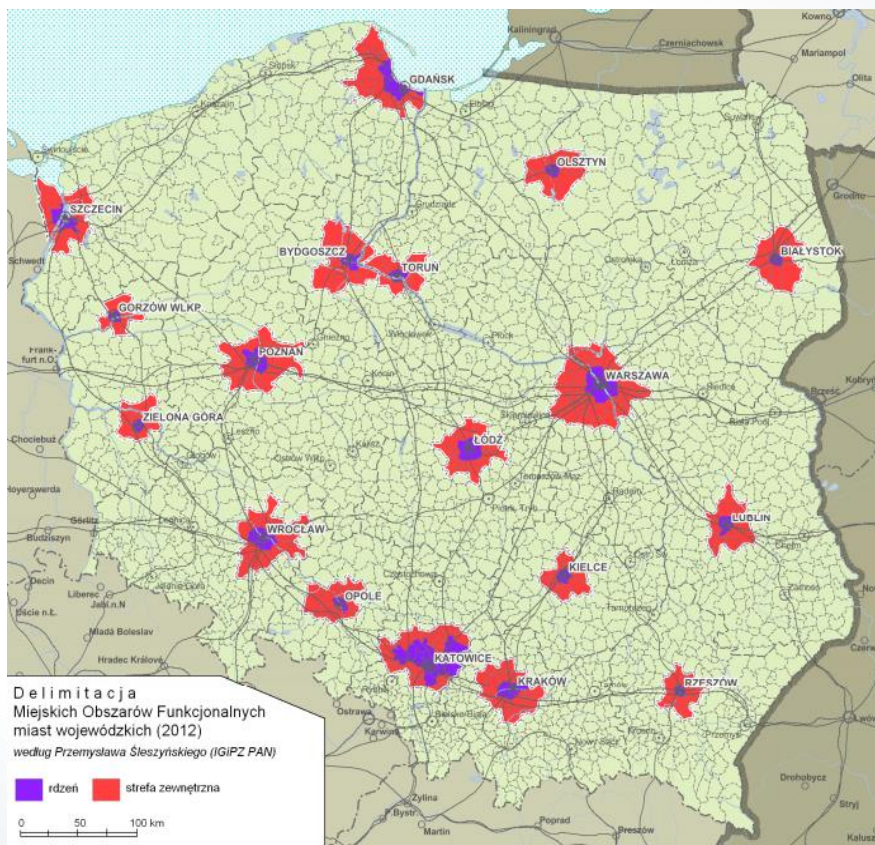
liczba mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców – **powyżej 75%**, 2002-2011

Główne miasto	Nazwa gminy	Typ		Powierzchnia (2011, km ²)	Liczba mieszkańców (2011)	Wartości wskaźników						L***	
		A*	B**			F1	F2	S1	S2	S3	M1		M2
Białystok	Białystok	R	m	102,13	294 298	x	x	x	x	x	x	x	x
	Choroszcz	SZ	mw	163,79	14 127	94,0	14,0	113,6	101,1	74,7	118,9	210,4	7
	Czarna Białostocka	SZ	mw	206,36	11 842	65,9	4,6	125,9	82,4	65,7	255,1	55,9	6
	Dobrzyniewo Duże	SZ	w	161,13	8 565	98,0	16,9	88,9	106,1	55,7	95,1	166,2	7
	Juchnowiec Kościelny	SZ	w	171,77	14 859	117,0	15,3	112,8	120,9	73,6	118,4	289,3	7
	Supraśl	SZ	mw	188,56	13 923	117,6	17,2	135,3	131,6	74,1	268,2	216,8	7
	Turośl Kościelna	SZ	w	139,90	5 832	96,4	19,7	86,9	100,4	80,3	62,8	205,3	7
	Wasilków	SZ	mw	127,12	14 699	108,7	15,7	135,5	119,2	70,5	252,6	313,5	7
	Zabłudów	SZ	mw	339,74	9 112	98,1	10,5	88,3	76,4	58,6	45,6	188,5	6

Źródło: Śleszyński P., *Delimitacja Miejskich Obszarów Funkcjonalnych stolic województw*, Przegląd Geograficzny, 2013, 85, 2, s. 173-197; *Kryteria delimitacji miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich*, MRR, Warszawa, luty 2013.

DELIMITACJA MOF OW

(wg ekspertyzy dr hab. Przemysława Śleszyńskiego, prof. PAN)

Źródło: Prezentacja Ministerstwa Rozwoju Regionalnego nt.: *Miejskie Obszary Funkcjonalne w polityce spójności na lata 2014-2020*, Warszawa 24 stycznia 2013 r.; Śleszyński P., *Delimitacja Miejskich Obszarów Funkcjonalnych stolic województw*, Przegląd Geograficzny, 2013, 85, 2, s. 173-197; *Kryteria delimitacji miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich*, MRR, Warszawa, luty 2013.

DELIMITACJA BOF

(Uchwała Zarządu Województwa Podlaskiego 29/250/2015)

1. Białystok +
2. Wasilków
3. Czarna Białostocka
4. Supraśl
5. Zabłudów
6. Juchnowiec Kościelny
7. Turośń Kościelna
8. Łapy
9. Choroszcz
10. Dobrzyniewo Duże

Powierzchnia: 1 728 km² (8,6%)

Ludność: 411 531 (34,3%)

Źródło: Dane Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl z 2012 r., Uchwała Zarządu Województwa Podlaskiego Nr 29/250/2015 z dnia 17 marca 2015 r. w sprawie wyznaczenia obszaru realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020.

ZIT A MOF OW

(porównanie pod kątem liczby gmin)

Według § 3.1. *Rozporządzenia MliR w sprawie szczegółowych warunków określania obszarów funkcjonalnych i ich granic (projekt)* obszar funkcjonalny tworzą gminy leżące na terytorium jednego województwa spełniające 6 z 7 poniższych kryteriów:

Rozporządzenie	1. Liczba osób wyjeżdżających do pracy najmniej do rdzenia MOF na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym – powyżej 70 , 2011	F1: liczba wyjeżdżających do pracy najmniej do rdzenia MOF na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym – powyżej 50 , 2006
	2. Liczba zameldowań na pobyt stały z rdzenia MOF na 1000 mieszkańców – powyżej 25 , 2003-2012	F2: liczba zameldowań z rdzenia MOF na 1000 mieszkańców – powyżej 3 , 2009
	3. Dochody gmin z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych, w przeliczeniu na 1 mieszkańca – powyżej 500 zł , 2012	
	4. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 1000 mieszkańców, w relacji do średniej dla danego województwa – powyżej 70% , 2012	S2w: liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców – powyżej 75% , 2011

Ekspertyza

Źródło: Projekt *Rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Rozwoju w sprawie szczegółowych warunków określania obszarów funkcjonalnych i ich granic*, Warszawa 2015.

ZIT A MOF OW

(porównanie pod kątem liczby gmin)

Według § 3.1. *Rozporządzenia MliR w sprawie szczegółowych warunków określania obszarów funkcjonalnych i ich granic (projekt)* obszar funkcjonalny tworzą gminy leżące na terytorium jednego województwa spełniające 6 z 7 poniższych kryteriów:

- Rozporządzenie**
5. Udział podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON w sekcjach J-R według rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) na 1000 mieszkańców, w relacji do wartości tego wskaźnika dla rdzenia MOF – **powyżej 40%**, 2012
  6. Udział gruntów zabudowanych i zurbanizowanych oraz rolnych zabudowanych w powierzchni gminy (z wyłączeniem gruntów pod wodami, użytków ekologicznych, nieużytków i terenów różnych) – **powyżej 5,5%**, 2012
  7. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 mieszkańców w relacji do średniej dla danego województwa – **powyżej 80%**, 2003-2012

S3r: udział podmiotów gospodarczych w usługach wyższego rzędu (sekcje J-R) – **powyżej 75%**, 2011

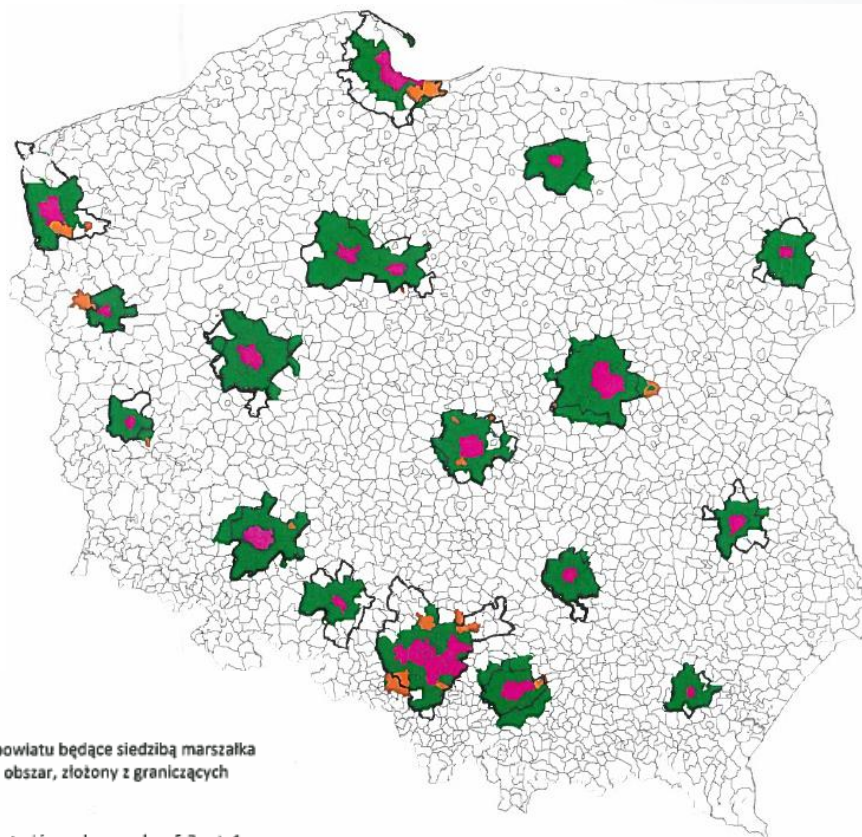
M2w: liczba mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców – **powyżej 75%**, 2002-2011

Ekspertyza

Źródło: Projekt *Rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Rozwoju w sprawie szczegółowych warunków określania obszarów funkcjonalnych i ich granic*, Warszawa 2015.

ZIT A MOF OW

(porównanie pod kątem liczby gmin)

LEGENDA:

RDZEŃ – ośrodek wojewódzki (miasto na prawach powiatu będące siedzibą marszałka województwa lub wojewody lub ciągły przestrzenny obszar, złożony z graniczących między sobą miast na prawach powiatu)

GMINA TWORZĄCA MOF OW (na podstawie 6 z 7 kryteriów wskazanych w §.3 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia)

GMINA SPEŁNIAJĄCE DODATKOWE WARUNKI ZGODNIE Z ROZPORZĄDZENIEM (włączona do MOF OW przez samorząd wojewódzki w oparciu §.3 ust. 2 rozporządzenia)

ZASIEG OBSZARU ZIT

Źródło: Prezentacja projektu *Rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Rozwoju w sprawie szczegółowych warunków określania obszarów funkcjonalnych i ich granic*, Warszawa 2015.

MISJA I CELE ROZWOJOWE

Strategia ZIT BOF 2014-2020

Białostocki Obszar Funkcjonalny – atrakcyjne miejsce do pracy i życia

Cel 1.

Atrakcyjność inwestycyjna

Cel 2.

Kompetencje do pracy

Cel 3.

Dostępność do kultury

Cel 4.

Aktywna integracja społeczna

Cel 5.

Gospodarka niskoemisyjna i ochrona środowiska

Cel 6.

Dostępność komunikacyjna

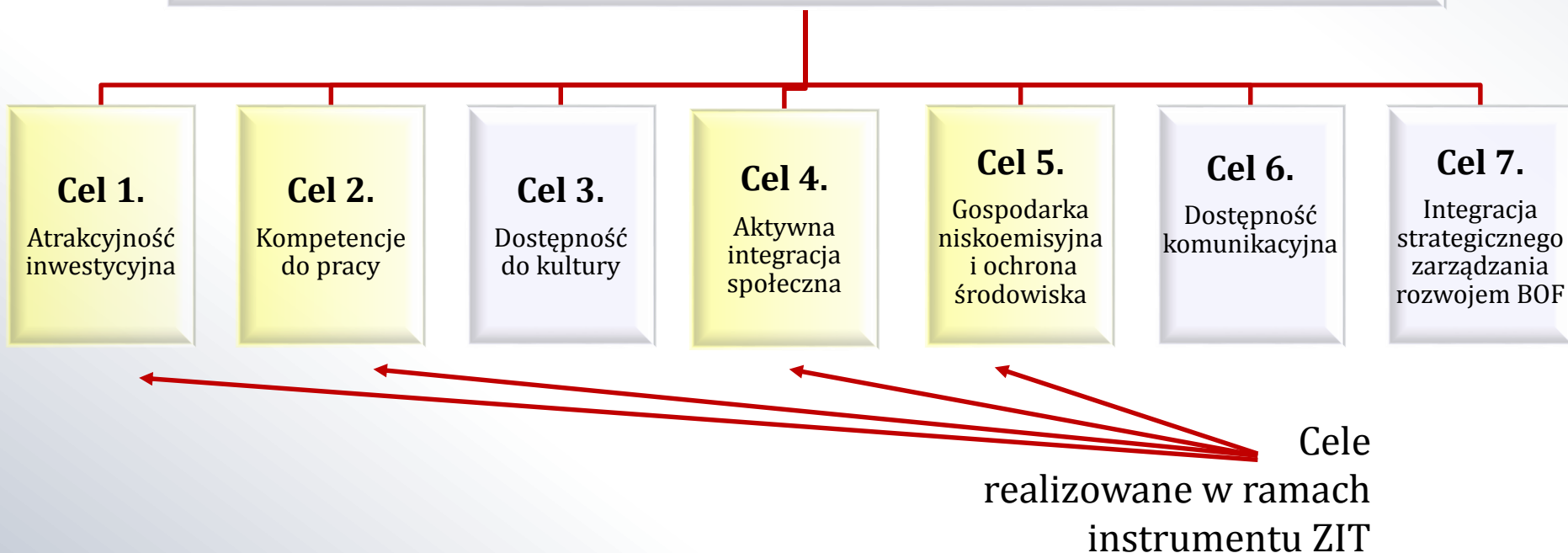
Cel 7.

Integracja strategicznego zarządzania rozwojem BOF

MISJA I CELE ROZWOJOWE

Strategia ZIT BOF 2014-2020

Białostocki Obszar Funkcjonalny – atrakcyjne miejsce do pracy i życia

CELE ROZWOJOWE NA LATA 2014-2020

Cele tematyczne

Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020 – Umowa Partnerstwa, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa 2014

1. Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji
2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości TIK.
3. **Wzmacnianie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw**, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury.
4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach.
5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem.
6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami.
7. **Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej.**
8. **Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników.**
9. **Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją.**
10. **Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie.**
11. Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych i zainteresowanych stron oraz sprawności administracji publicznej.

CELE ROZWOJOWE NA LATA 2014-2020

Cele krajowej polityki miejskiej

Krajowa Polityka Miejska 2023, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, projekt, sierpień 2015

WĄTKI TEMATYCZNE \ CELE	I Miasto sprawne	II Miasto zwarte i zrównoważone	III Miasto spójne	IV Miasto konkurencyjne	V Miasto silne
Kształtowanie przestrzeni	++	+++	++	++	+
Partycypacja publiczna	+++	+	+	+	+
Transport i mobilność miejska	++	+++	++	++	+
Niskoemisyjność i efektywność energetyczna	+	+++	++	++	++
Rewitalizacja	+	++	+++	++	++
Polityka inwestycyjna	++	++	+	+++	+++
Rozwój gospodarczy	++	+	++	+++	+++
Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu	++	+++	+	+	+
Demografia	+++	++	++	+	+++
Zarządzanie obszarami miejskimi	+++	++	+	++	++

Szacunkowa alokacja

ZIT

6,26% alokacji
RPOWP 2014-2020

Kluczowe pola współpracy

STWORZENIE SIECI TERENÓW INWESTYCYJNYCH

Łącznie 71,7 ha

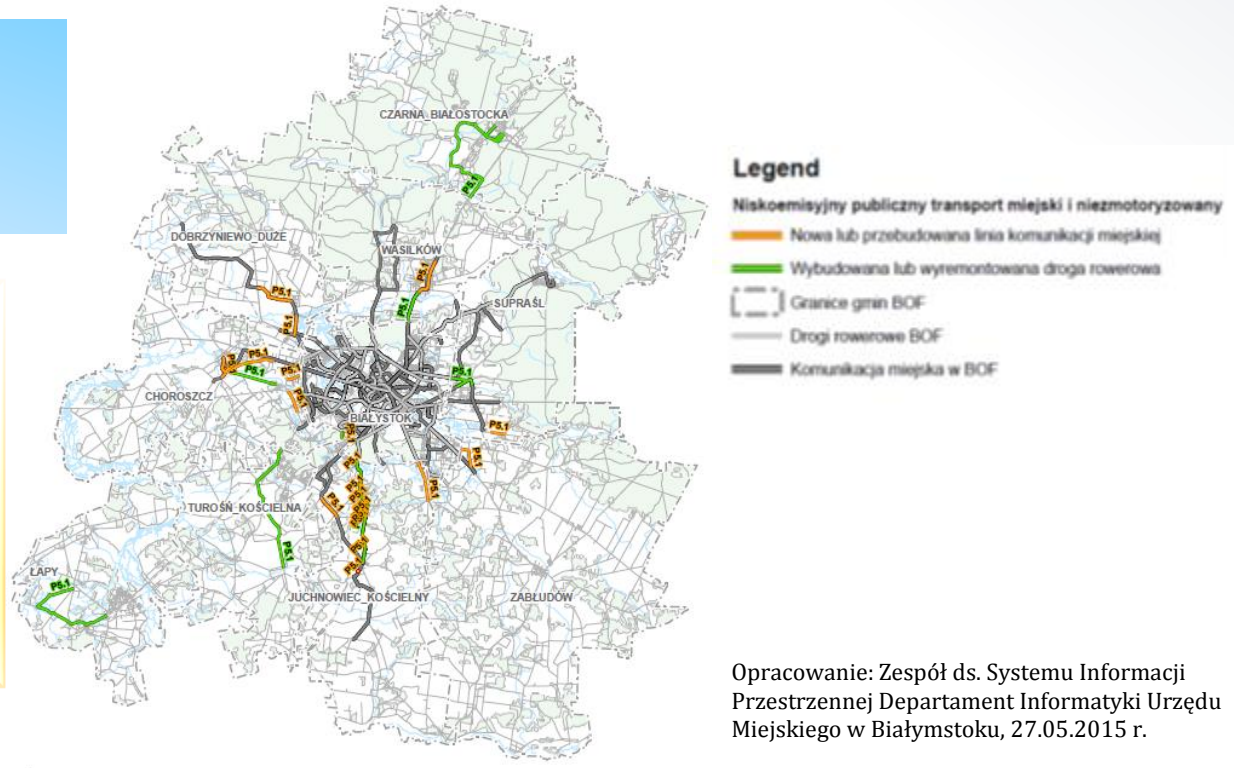

Szacunkowe dofinansowanie:
PI 3.a **13,7 mln euro**

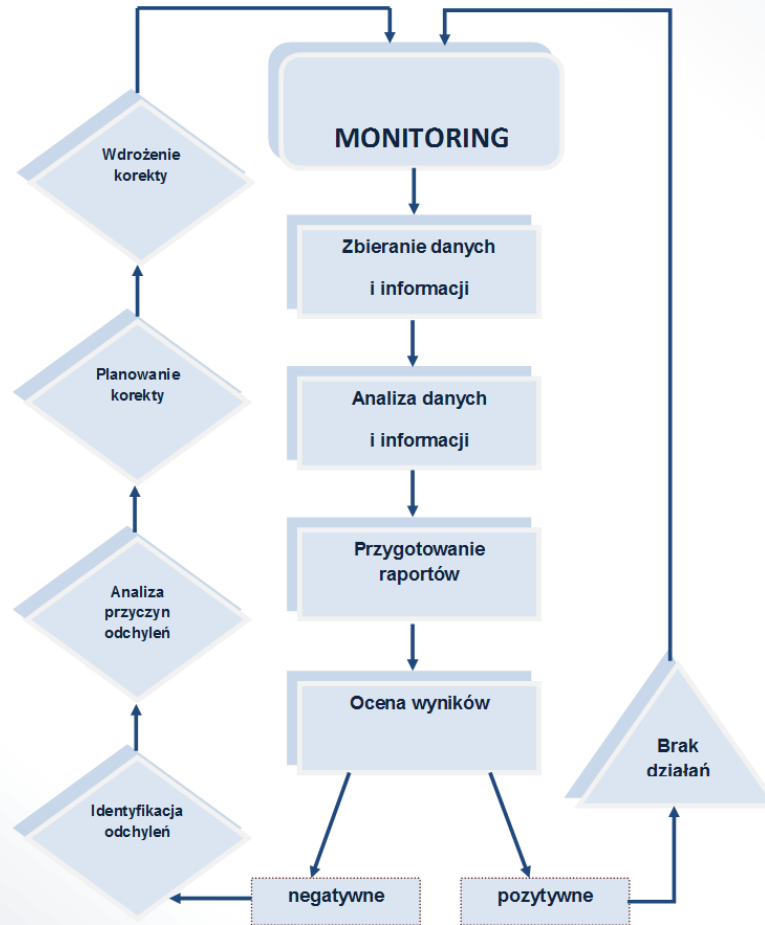
Projekt partnerski: ROZWÓJ NISKOEMISYJNEGO TRANSPORTU ZBIOROWEGO I ROWEROWEGO W BOF

Szacunkowa alokacja
EFRR:
PI 4.e – **24,7 mln euro**

- ✓ **20 km** nowych linii komunikacji miejskiej;
- ✓ **70 km** wybudowanych dróg dla rowerów.

Uproszczony schemat monitorowania rozwoju BOF

Źródło: Bober J., Monitoring strategii rozwoju województwa, StatSoft Polska 2000, s. 16

System wskaźników

Poziomy wskaźników

Poziom
UP

- horyzontalny

Poziom
osi
priorytetowej

- PO

Wskaźniki makro

Odnoszące się do stabilności makroekonomicznej, nie są powiązane bezpośrednio z CT

Wskaźniki rezultatu strategicznego

Przypisane poszczególnym CT, wartości wskaźników monitorowane przez GUS w bazie STRATEG

Wskaźniki produktów i rezultatów bezpośrednich

Agregowane z poziomu projektów w ramach poszczególnych PI

Poziom osi priorytetowej /PO

Pochodzące bezpośrednio z UP lub wskaźniki rezultatu strategicznego będące ich uszczegółowieniem

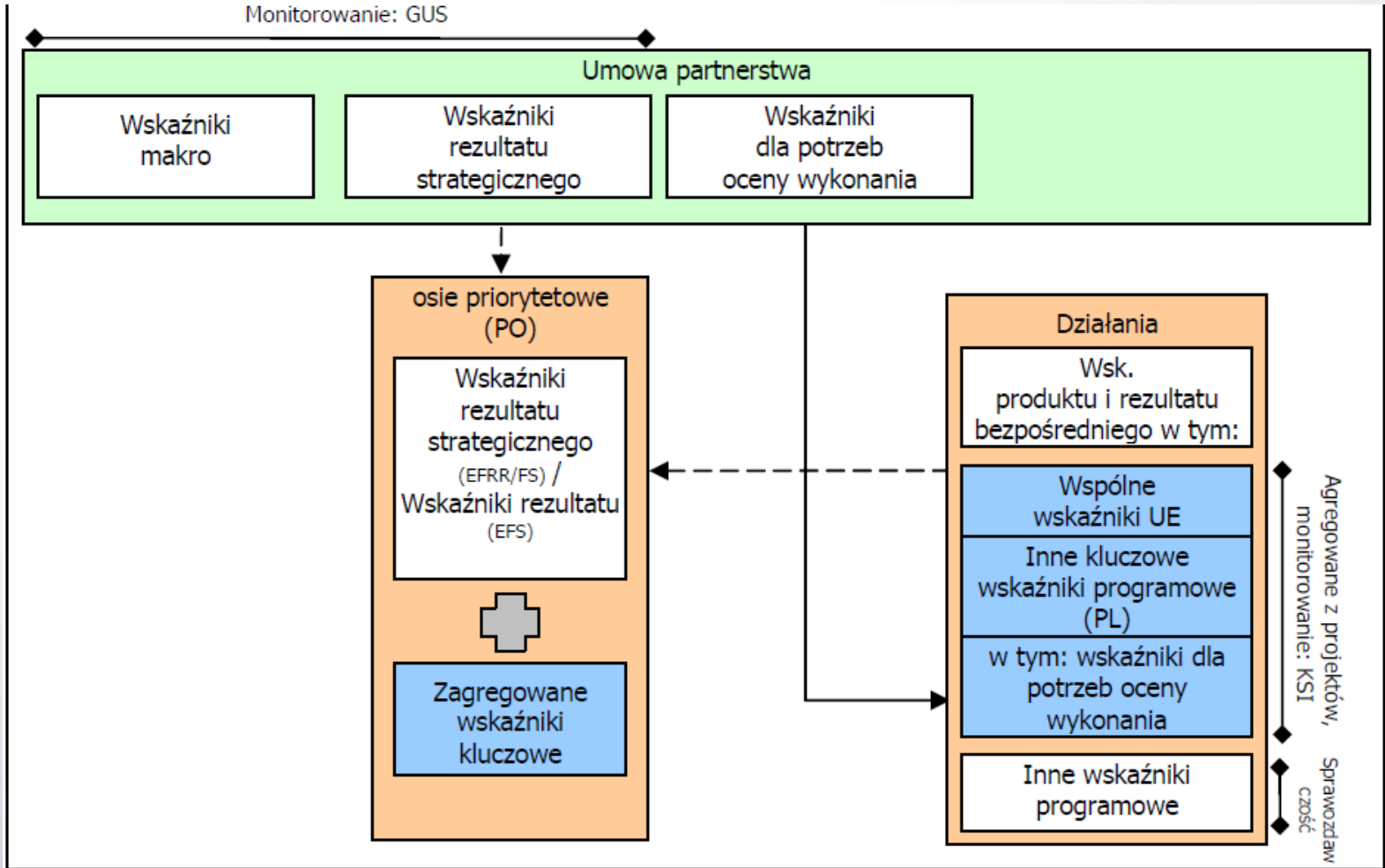
Agregowane z poziomu PI Pochodzące z katalogu wspólnej listy wskaźników kluczowych (WLWK), dostępne w CSI

Agregowane z poziomu projektów w ramach poszczególnych PI (WLWK, IZ, poziom beneficjentów)

Wskaźniki stosowane dla potrzeb ram wykonania (produktowe i finansowe)

Schemat poziomów wskaźników

Wskaźniki monitorowania Strategii ZIT BOF

Monitorowanie realizacji polityki miejskiej wg KPM 2023

Podstawowym warunkiem uruchomienia sprawnego systemu monitorowania polityki miejskiej będzie **dostosowanie systemu monitorowania polityki rozwoju umożliwiające monitorowanie działań polityki miejskiej na poziomie miejskich obszarów funkcjonalnych.**

W tym celu minister właściwy ds. rozwoju regionalnego we współpracy z Głównym Urzędem Statystycznym będzie rozwijał zakres działań statystyki publicznej ukierunkowany na:

- **zwiększenie możliwości monitorowania dynamiki rozwoju w MOF,**
- **zwiększenie możliwości badań zróżnicowań wewnątrzmijskich,**
- **identyfikację i monitorowanie obszarów zdegradowanych.**

Kluczowe problemy

- Brak jednolitej delimitacji miejskich obszarów funkcjonalnych;
- Brak danych w bazie statystyki publicznej zagregowanych na poziomie miejskich obszarów funkcjonalnych;
- Przeszacowane wartości wskaźników produktu, rezultatu i rezultatu strategicznego w RPO, w związku z wyznaczeniem ich na podstawie potencjalnej alokacji, a nie na bazie analiz i prognoz ekonomicznych.